

ÅRSRAPPORT FLORAVÄKTARNA 2023

2024-01-11

Floraväktarverksamheten 2023

Organisation

Floraväktarna är ett nätverk av naturintresserade personer som på ideell bas är med och bevakar och ökar kunskapen om våra hotade växter. Floraväkteriet samordnas regionalt av de lokala botaniska föreningarna och i två fall länsstyrelser. I varje region finns en eller ett par personer utsedda att koordinera verksamheten. Svenska Botaniska Föreningen ansvarar för den nationella samordningen av floraväkteriet. Det görs genom en halvtidstjänst som sedan 2020 har innehafts av Sofia Lund.

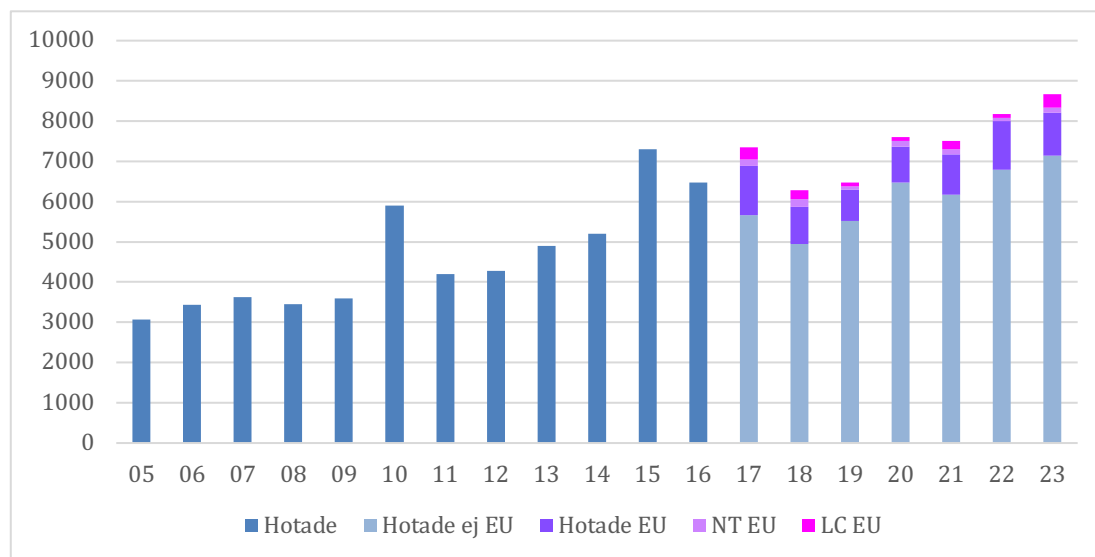
Floraväktare

Under året har ungefär 440 floraväktare varit aktiva i verksamheten, antingen som rapportörer eller som medobservatörer.

Drygt 60 nya floraväktare har tillkommit under året. Under senhösten togs behörigheter bort för ett femtiotal personer som inte bidragit i floraväkteriet under senare år. Trots det var vi vid årsskiftet 2023/24 totalt 736 floraväktare.

Antal floraväktade lokaler

Under året har 10 122 lokaler floraväktats, 8 673 av dem är lokaler för hotade arter och EU-arter (Annex 2, 4 & 5). Den senare siffran har ökat stadigt under senare år.

Figur 1: Diagrammet visar antal floraväktade lokaler för hotade arter och EU-arter under perioden 2005–2023.

Verifiering

Under hösten lanserade SLU Artdatabanken en ny modul för verifiering. Alla floraväktarsamordnare fick då genomgå en utbildning i verifiering.

Vid årsskiftet 2023/24 var 54% av alla floraväktarposter i Artportalen verifierade.

Floraväktar-app

Under försommaren publicerades en ny version av appen. Det var endast mindre justeringar som gjordes. Bland annat att appen nu visar alla floraväktarlokalerna, även de för LC-arter. Under året har 173 personer använt appen. Hela 3 155 av årets floraväktarfynd har rapporterats in via appen.

Floraväktarmanual och annat stödmaterial

En handledning om floraväktariet och annat stödmaterial som kan vara till hjälp för den enskilde floraväktaren finns på Svenska Botaniska Föreningens hemsida www.svenskbotanik.se/floravaktarna/. Motsvarande handledning och stödmaterial finns även för floraväktarsamordnare. Materialet uppdateras löpande.

Samordnarträff

För att stötta de regionala samordnarna ordnas regelbundet träffar dit alla regionala samordnare bjuds in. Under en helg botaniserar vi tillsammans och diskuterar utmaningar med floraväktariet. Dessa träffar är ett viktigt sätt för nationell samordnare att nå ut till regionala samordnare om hur vissa saker ska göras. Det är ett värdefullt tillfälle att diskutera svårigheter och dela med sig av lösningar på olika problem. Och inte minst ett sätt att entusiasmera och peppa de regionala samordnarna.

Under 2023 ordnades en sådan träff 5–7 maj i Älvkarleby i Uppland. Det var god uppslutning med hela 18 deltagare. Tack till Tommy Löfgren som visade oss runt i några av Upplands botaniska pärlor!

Floraväktarläger

I somras ordnade Svenska Botaniska Föreningen två floraväktarläger, ett i Skåne och ett på Gotland.

Det första lägret hölls på Österlen i Skåne 10–14 maj. Den här tiden är östra Skåne förföriskt vackert – det finns många trevliga växter att leta efter och platser att besöka. Det var 24 deltagare som slöt upp. Flera vana floraväktare deltog, men det kom även en del nybörjare som fick lära sig hantverket. Fokus låg främst på backsippa och småvänderot. För att få lite variation passade vi även på att floraväkta en del andra arter som det var bra inventeringstid för, till exempel smultronfingerört och blå sminkrot. Totalt besöktes ungefär 230 lokaler.

Det andra lägret hölls på Gotland 31 juli till 4 augusti. Vi var 18 deltagare, både gotlänningar, sommargotlänningar och gotlänningar i exil samt vana floraväktare från fastlandet och grannön Öland. Första dagen letade vi efter alvarstånd. Övriga dagar var det lite mer blandad kompott. Fokus låg främst på kalkkrassing, gulyxne, öselskallra och bungerönn. Det här är arter som liksom alvarstånd omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Totalt besöktes ungefär 230 lokaler, varav 170 var EU-arter.

Utförligare rapporter från sommarens läger finns på Svenska Botaniska Föreningens hemsida.

Ytterligare floraväktarläger har även ordnats av lokala botaniska föreningar, bland annat i Bohuslän och Östergötland.

Nationell samordning

Den viktigaste arbetsuppgiften för den nationelle samordnaren är att stötta de regionala samordnarna. Det görs via telefon, mail och möten. Stödet anpassas efter behovet i respektive region.

Samordnaren för också en kontinuerlig dialog med SLU Artdatabanken om hur insatserna ska prioriteras, vilka arter det just nu behövs mer data om och hur floraväktariet bäst bör göras. I arbetet ingår även att kontinuerligt stötta på SLU Artdatabanken så att floraväktariets stödfunktioner i Artportalen kontinuerligt förbättras. Under året har Sofia även deltagit i Artportalsrådet, den nationella valideringsgruppen för kärlväxter och i SLU Artdatabankens expertkommitté för kärlväxter.

I arbetet ingår även hantering av data i Artportalen och kvalitetssäkring av densamma. Under året har en särskild satsning gjorts för att få ordning på floraväktardatat i Västerbotten och på Gotland. Det arbetet kommer fortsätta under 2024.

Floraväktarråd

Sedan 2008 finns ett floraväktarråd om fem personer. Gruppen har en rådgivande funktion och är ett diskussionsforum för att ge samordnaren stöd i verksamheten.

Floraväktarrådet består i dagsläget av:

- Jan Andersson, Svenska Botaniska Föreningen och floraväktaransvarig i Stockholms län
- Mora Aronsson, Svenska Botaniska Föreningen och floraväktaransvarig i Uppsala län
- Margareta Edqvist, floraväktarsamordnare i Jönköpings län och tidigare nationell samordnare
- Sebastian Sundberg, SLU ArtDatabanken
- Åke Widgren floraväktarsamordnare i Blekinge län

Floraväktarrådet har ett möte årligen i november/december. Detta år träffades vi i Nässjö 2023-11-03 för att summera årets verksamhet och planera 2024 års verksamhet.

Information, artiklar och rapporter

Att sprida information om floraväktariet är ett sätt att hålla entusiasm och engagemang uppe hos dem som floraväktar, att sprida intresset och rekrytera nya floraväktare samt att få myndigheter och andra som på olika sätt arbetar med naturvård att förstå vikten

av det arbete som görs. Information om florasvåreriet sprids i olika forum och formuleras för olika målgrupper. Under året har information om florasvåreriet spridits bland annat genom:

- Artiklar och reportage i Svenska Botaniska Föreningens två tidskrifter. I tidskriften *Vilda Växter* har florasvåreriet synliggjorts genom korta notiser på en eller ett par sidor.
- Charlotte Wigermo pratade om florasvåreri och hotade arter i Skåne i SVTs *Sydnytt*.
- Inlägg i Facebookgruppen *Florasvårerna* som vid årsskiftet 2023/2024 hade 800 medlemmar.

Under året har ett flertal artiklar och rapporter om rödlistade växtarter publicerats där data från florasvåreriet har använts. Dessa artiklar och rapporter bidrar till förståelsen av de rödlistade arternas ekologi, kunskap som är avgörande i arbetet med att bevara biologisk mångfald. I bilaga 1 listas artiklar och rapporter som på något sätt anknyter till florasvåreriet som har publicerats under året.

Florasvård

Flera av de lokala botaniska föreningarna har ett etablerat samarbete med sin länsstyrelse kring florasvård. På en del håll gör föreningen själva florasvårdande åtgärder (då i samråd med såväl länsstyrelsen som markägare), bland annat så fagar och slåttar man gamla slåtterängar och restaurerar viktiga växtplatser. För bland annat mosippa, fältgentiana och finnögonröst bedriver man förnygringsförsök för att se vilka metoder som ger bäst utfall.

De lokala föreningarna hanterar även ett stort antal ärenden där olika projekt (bygglov, kabeldragning, skogsbruk, osv) berör växtplatser för rödlistade arter. I en del ärenden författas skrivelser och i andra åker man ut i fält tillsammans med entreprenören och visar på var växtplatsen finns och diskuterar lämpliga åtgärder för att undvika skada. I en del fall har man även gått till länsstyrelse och/eller polis då det funnits tecken på att artskyddsbrott.

I februari bjöds alla på länsstyrelserna som på något sätt arbetar med kärlväxter in till ett digitalt halvdagsseminarium om florasvåreri och biogeografisk uppföljning. Syftet var att få till ett bättre samarbete. Det var god uppslutning med drygt 50 deltagare och det fanns ett stort intresse för vår verksamhet.

Biogeografisk uppföljning

Florasvårerna har under året fått ett tydligare uppdrag att sköta den biogeografiska uppföljningen av kärlväxter. SLU Artdatabanken har gjort ett slumpvis urval av lokaler som ska besökas under en sexårsperiod. Instruktioner om detta har gått ut till alla florasvårersamordnare och under året har många av de aktuella lokalerna besökts.

Ekonomi

Finansieringen av floraväkteriet är ett huvudbry. För att på sikt hålla verksamheten ute i landet i gång är det viktigt att den ekonomiska ersättningen för floraväkteriet kommer upp i en nivå som dels täcker kostnader för verksamheten, det kan vara till exempel kostnader för möten och båtresa om man behöver komma ut till öar, och dels gör det möjligt att betala ut bilersättning till aktiva floraväktare. Från Svenska Botaniska Föreningen har vi som mål att floraväkteriet ska ha en stabil finansiering. Vi för en konstruktiv dialog med SLU Artdatabanken och Naturvårdsverket om nya former för finansiering som bättre motsvarar det arbete floraväkteriet bidrar med.

Intäkterna för 2023 var enligt följande

- Medel från SLU Artdatabanken för nationell samordning motsvarande en halvtidstjänst
- Medel från Naturvårdsverket för miljöövervakning – 350 000 kr
- Svenska Botaniska Föreningen bidrog med medel som erhöles i föreningsbidrag (Naturvårdsverkets bidrag till ideella miljöorganisationer) – 262 000 kr

En del av detta har använts inom den nationella samordningen för att täcka kostnader för floraväktarläger, samordnarträff, resor till olika lokalföreningar, möte med floraväktarrådet och uppdatering av floraväktarappen. Resterande del av pengarna har gått vidare till de lokala botaniska föreningar som utför själva floraväkteriet. Pengarna har fördelats utifrån hur många lokaler som har väktats under året i respektive region.

Vi har fortfarande inte löst frågan om hur floraväkteriet ska finansieras på lång sikt. För 2024 års verksamhet har vi har sökt bidrag från Naturvårdsverkets "Bidrag till ideella miljöorganisationers arbete" och från Alvins fond. Beslut om eventuell tilldelning väntas under våren. Vi tittar även på möjlighet till finansiering från annat håll. Dialogen med SLU Artdatabanken och Naturvårdsverket fortgår.

Tack

Stort tack till alla som på något sätt bidragit till Floraväktarverksamheten 2023!

Tack till er som har floraväktat. Tack till er som har tagit emot och introducerat nya floraväktare. Tack till er som spridit information om floraväkteriet, i olika tidskrifter och samtal med folk ni mött när ni varit ute och floraväktat. Tack till regionala samordnare för allt ni gör, det är inte lite! Tack till Naturvårdsverket och SLU Artdatabanken för finansiellt stöd.

Bilaga: Publicerat under året

Här listas det som under året har publicerats om floraväxteriet och om rödlistade arter baserat på data från floraväxteriet. Kortare notiser om vad som är på gång har ej tagits med.

Svensk Botanisk Tidskrift och Vilda Växter

Håkan Pleijel: *Klockgentiana, alkonblåvinge och ett landskap i förvandling*. Vilda Växter 2023:4 (19–23)

Ingvar Sundh: *En gulyxnelokals uppgång och förmodade fall*. SBT 2023:1 (40–43)

Jan Y Andersson & Martin Elmestål: *Framgång för insåning av tidig fältgentiana i Norrtälje*. SBT 2023:1 (48–51)

Kaiko Leo Gustafsson & Malin Max Nordgren: *Vi blev floraväktare till växternas försvar*. SBT 2023:1 (20–23)

Sven G Nilsson: *Världens största förekomst av klotgräs?* SBT 2023:2 (112–117)

Regionala tidskrifter

Arne Thell, Christoffer Fägerström, Joel Levin, Jakob Sandberg & Annika Söderman: *Eslövs ansvarsarter i LONA-projekt*. Botaniska Notiser volym 156:1 (9–33)

Brita Svensson: *Svensk ögontröst – hur går det för den?* Rindi 2023:1 (16–41)

Charlotte Wigermo & Kjell-Arne Olsson: *Brinklost i Skåne*. Botaniska notiser volym 156:2 (38–40)

Charlotte Wigermo & Kjell-Arne Olsson: *Skogskorn i Skåne*. Botaniska notiser volym 156:2 (21–24)

Charlotte Wigermo & Kjell-Arne Olsson: *Strandlumner i Skåne*. Botaniska notiser volym 156:2 (33–35)

Charlotte Wigermo & Åke Svensson: *Floraväxteri – plattlumner 2022–2023*. Botaniska Notiser volym 156:1 (34)

Gunnar Svensson & Kjell-Arne Olsson: *Kråkkrassing på reträtt i västra Skåne*. Botaniska Notiser volym 156:1 (5–8)

Gunnar Svensson: *Skärblad på reträtt i sydvästra Skåne*. Botaniska Notiser 2023:4 (1–4)

Håkan Sundin: *Explosion av sanddraba på Alnön*. Rödblåran 2023:1 (13)

Inger Carlsson: *Plattsäv – en floraväktarart som gav glädje sommaren 2023*. VÄX Växter i Hälsingland och Gästrikland 2023:2 (4–5)

Jörgen Petersson: *Röd skogslilja Cephalanthera rubra vid Blåhäll på Tofta skjutfält*. Rindi 2023:2 (59–72)

Kerstin Svensson: *Rutlåsbräken i Skåne*. Botaniska notiser volym 156:2 (29–32)

Kjell-Arne Olsson & Charlotte Wigermo: *Slåtterfibbla i Skåne*. Botaniska notiser volym 156:3 (13–16)

Kjell-Arne Olsson & Charlotte Wigermo: *Slåtterfibbla i Skåne*. Botaniska notiser volym 156:3 (13–16)

Kjell-Arne Olsson: *Luktvädd i Skåne*. Botaniska Notiser 2023:4 (30–32)

Lage Sandgren: *Hällebräcken i Galtström – en hälsning från postglacial tid*. Rödblåran 2023:1 (8–12)

Lars-Åke Bäckström & Staffan Åström: *Redovisning av Floraväxteri 2023*. Rödblåran 2023:2 (11–13)

Linda Irebrand: *Ny stor förekomst av ryl i Upplands-Bro*. Daphne volym 34:1 (10–13)

Linda Irebrand: *Sällsynt kärnäva trivs bra på skjutfält i Upplands-Bro*. Daphne volym 34:1 (14–18)

Michael Johansson & Enar Sahlin: *Rödlistan för Västergötland 2022 med senaste besök och antal lokaler*. Calluna 2023:2 (2–7)

Olof Rydén: *Marrisp i Skåne*. Botaniska Notiser 2023:4 (27–29)

Olof Rydén: *Renlost i Skåne*. Botaniska notiser volym 156:2 (11–14)

Peter Ståhl: *Floraväxteriet i Gävleborg 2022*. VÄX Växter i Hälsingland och Gästrikland 2023:1 (24–27)

Peter Ståhl: *Ny linjetaxering av gulyxne på Bultbomurarna*. VÄX Växter i Hälsingland och Gästrikland 2023:2 (10–13)

Roger Gahnertz: *Rödlistan för Bohuslän 2022 med senaste besök och antal lokaler*. Calluna 2023:2 (9–14)

Sofia Lund: *Floraväxteri – miljöövervakning av hotade växter*. Calluna 2023:4 (3–6)

Staffan Åström: *Guckuskon i Jämtlands län*. Rödblåran 2023:1 (3–5)

Tomas Persson, Joel Levin & Stefan Andersson: *Kungsmarken – en lägesrapport*. Botaniska notiser volym 156:2 (1–10)

Ulla-Britt Andersson & Thomas Gunnarsson: *Floraväktarläger på Gotland sommaren 2023 med lite bonus*. Krutbrännaren 2023:2 (41–54)

Ulla-Britt Andersson & Thomas Gunnarsson: *Honungsblomster Herminium monorchis vid Sandbymålet*. Krutbrännaren 2023:1 (25–27)

Uno Pettersson: *Länsstyrelsens personal i aktivt naturvårdsarbete*. Parnassia 2023:1 (10–11)

Biogeografisk uppföljning

Isak Vahlström: *Inventering av fjällkrassing Braya linearis vid Giengeljaure i Västerbottens län 2023*.

Isak Vahlström: *Inventering av fjällviva Primula scandinavica i Lycksele lappmark 2023*.

Isak Vahlström: *Uppföljning av brudkulla Gymnadenia runei i provytor på Rödingsnäset 2023*.

Isak Vahlström: *Uppföljning av myrbräcka Saxifraga hirculus på Vackermyran och Blomstermyran, Åsele lappmark 2023*.

Länsstyrelsen Stockholm: *Småsvaltning i Stockholms län 2023*. Rapport 2023:23

Övrigt

Charlotta Hagström, Tommy Löfgren, Ingemar Lindquist, Maria Forslund & Charlotte Jandér: *The effect of prescribed burning on Pulsatilla vernalis at Marma military training area in Sweden*. Conservation Evidence Journal 2023:20 (13–20)

Charlotte Wigermo pratade om floraväkteri och hotade arter i Skåne i svt sydnytt 2023-05-28.

Elina Larsson: *Inventerarens underbara resa genom Jämtland – artutbredningsmodell för norna Calypso bulbosa testad med fokus på Jämtlands län*. Uppsala universitet.

Michael Doorly: *Assessing the accuracy of a spatial model of habitat suitability for Calypso bulbosa*. SLU.